

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	3 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

ANIVERSARI

DE

D.^A JOAQUIMA GORINA Y PONS

Morí lo dia 11 Janer de 1895

—(Q. E. P. D.)—

Sos germans y germana, cunyat y cunyadas, oncles, cosins, nebot y demés parents, pregan á sos amichs y coneguts, la tingan present en sas oracions y assisteixin als funerals que en sufragi de sa ànima tindrán lloch á las 10 del mati del dimars dia 3 del corrent, en la Parroquial Iglesia de S. Felíu.

LAS MISAS DESPRÉS DEL OFICI.

NO SE INVITA PARTICULARMENT.

MENAS DE PROTECCIONISME

Han preguntat alguns, tal volta per la consuetudinaria ignorancia de molts dels catalans que eucare miran ulls endintre las rahons, los arguments que aduhim los catalanistas pera defensar nostre proteccionisme: proteccionisme afermansat en deliberacions d' assembleas que si haguesin volgut entretenirse á escorcollarlas tal volta no farian preguntas tals, mes propias del carnavalesch *español* que sempre vé de l' hort, que del fill d' aquesta pensadora terra catalana.

Y no cregan mos lectors que la pregunta hagi sigut feta sempre per gent ignorant de nostres principis, no, que las mes de las vegadas l' han feta personas que 's precian de coneixernos y que además, lo que vol dir que han d' estar informats del moviment general, pregonan las excellencias del proteccionisme com á medi d' aixamplament de nostre comers y com á estimol de nostra industria.

Heus aquí que 'ns ha deixat las mes de las vegadas sens esma de respondrer ja que al pretendrer donalshi satisfactoria aclaració hem vist que 'ls uns ho feyan guiats per afany de mortificarnos, altres ni 'ls mes rudimentaris principis del proteccionisme coneixían y altres se trovaban imbuits dels procediments d' una escola funesta que sota 'l pés de sos ingénits vicis se vá esberlant y que ja gracias á Deu amenassa ruina. Altres mes despreocupats hem vist que rebutjaban lo foment del sistema de vinclaments y demés baixesas, pero que no obstant tenían nua espineta, 's delectavan encare devant lo florit llenguatge del polítich conspicuo—conspicuo aviat voldrá dir lladre—que ab prácticas que algun jutje coneix y ab teorías molt novas de cuan la vella filaba y ab las socorregudas llepadetas al nostre geni industrial y laboriositat catalana venía á ensenyarnos lo narro del proteccionisme. D' altres en fi n' hem escoltat que (entre tots prou que l' arreglarían l' Espanya) contraris á tot, han gosat dir que 'l proteccionisme catalanista es prohibicionisme absolut.

Devant tantas opinions, parers y sistemas 'ns posém lo dit al front y ab posa académica y disposats al càlcul ens preguntém (un' hora ó altre debía arribar nostre torn) ¿de cuantas formas y sistemas pot esser lo proteccionisme? ¿quin será 'l hó de debó? ¿quin lo de segona? ¿quin lo rebutj y quin lo pot de la confitura?

Lo proteccionisme ab tantas variants com se proclama avuy sembla talment un curs d' historia natural; pot dividirse en rassas, la valenta, la expectant y l' aygualida: en géneros, regionalisme mascle, femella y neutre; en varietats, familias, etc., etc., segons l' entenen y practican molts y cad' un.

Lo de la rassa aygualida es de género femella, y porta 'l sello dels curts de gambals que ja fa temps venen saltironant com igorrots y essent objecte del diverliment dels nostres ministres. Aqueixos viuen dintre

un medi verdaderament lîmbich. Fomentan banquets y xirinolas pera fer jochs malabars y ab fruició fer malbé la llengua castellana per medi d' un joch que 'n diuen brindis, remetén telégramas d' adhesió incondicional als papás conservadors á quins adulan pera obtenir creus sense pagas y rebrer estretas de má de polítichs desvergonyits. Es á dir, aqueixos son proteccionistas ocasionals, segons frasse gráfica d' un amic, proteccionistas d' estira y arrossa, que combaten als fusionistas y aplaudeixen totas las barbaritats de la colla conservadora; es lo proteccionisme aquest donchs, tonto y candorós

Se coneix ab lo nom de proteccionisme poca-vergonya lo dels polítichs d' ofici que per Madrid pululan com porchs dintre la cort. Aquestos proteccionistas semblan bestias apocalípticas, son la mitat porch y l' altre mitat pertany á la anterior rassa. Son los que posan impostos entre Espanya y Cuba per extrener sas relacions comercials. Naturalment, axis cuan hi fassin alguna remesa de ratas d' oficina podran obtenir ab mes ventatja los productes extrangers y pujaran mes las rentas d' aduanas per lo major consum y consegüent demanda.

L' altra rassa es la dels neutres, los expectants, la que informa á una lliga d' industrials mes enters, gent mes catalana, poch amiga de xellis ni discursos ja que sens garlar gayre tomba ministres que pretenen concertar tractats funestos. Los proteccionistas d' aquesta mena s' afinan ab los de la rassa mascle, los regionalistas. Mes acostats se trovarian sinó fos que algunas vegadas tenen por de desviar corrents; por que 's manifesta espontáneament per l' us de la llengua castellana en sos escrits públichs. Perqué, lector, si estimas un xich la dignitat de la terra, no es cert que t' enrajolas d' ira y de vergonya al escoltar com se reclama ab valentia proteccionisme pera 'ls productes de la terra, per l' *ossa árida* de la terra, y 's deixa á rerassaga l' ánima de Catalunya, la santa, si, malgrat li xiulin las orellas á un descastat escriptor, la santa llengua que mamarem, la parla que ressonava altívola per tots los mercats estrangers en aquells anyorats temps del benestar del nostre poble? Denota aixó encongiment d' esperit. ¿Som ó no som? Se 'ns dirá que á só de tabals no 's cassan llebres, mes tampoch á perdigonadas donareu cassa al famolench lleó que te son cau á Madrid. Es la por, es la por malehida que fa recorrer á n' aqueixas ultra-ext'anyesas. ¡Oh! no, mil voltas no, lo proteccionisme neutre no te rahó d' existir, los que no volen pertanyer á cap fracció ni partit, han d' esser mascles. Sinó, si son proteccionistas á mitxas s' es levindrà lo que als somatents armats, que si avants servian pera expulsar lladres y protegir á la gent d' ordre, avuy ja succeheix massa que protegeixen als polítichs d' ofici y expulsan als ciutadans honrats. Pensin los capitostos del proteccionisme neutre, que no sempre han d' esser ells los quins portin sa representació y direcció y que á la puritat d' avuy pot succehir lo desordre demá.

Y en mitj de las negres boyras y nebulositats d' uns y d' altres s'

aixeca radiant lo proteccionisme regionalista, únich que sagella las aspiracions dels industrials que s' acoblan sota 'ls magnànims plechs de sa bandera santa. Es lo proteccionisme regionalista, sense travas, seré de conciencia lo qui coloca als pobles en lo repen de llur gloria industrial. Son aquellas bases establertas en assambleas, dictadas per l' amor á la patria. Lo regionalisme es l' únich proteccionisme posible, puig que 's basa en la tradició, en l' exemple de lo passat, de las prácticas encarnadas en l' esperit del poble y degudament aclimatat en la admósfera de cada dia que passa, es susceptible d' aplicació en tot temps y á tot hora. Recorda 'l regionalisme que l' any 1443 la malaguanyada institució dels Cent disposava terminantment baix severas penas que ningú vestís, comprés, ni confeccionés géneros extrangers, y 'l regionalisme impulsat per aquells sabis principis pregona las excelencias d' un proteccionisme veritat.

Res de tancar ni obrir fronteras com algun benéyt ab mes frivolitat que bona intenció y madur càlcul ha gosat pensar. Res de prohibicionismes ni exageracions de baixa llei; lo nostre, tot indistintament, industria, comers, llengua, costums, tot lo nostre per nosaltres; protecció espontànea sens humiliacions, esporuguments ni baixesas mes propias de gent oficinesca que de catalans, als productes tots de Catalunya, á tots los rams indistintament, fins al artístich inclós, pera evitar que haigin de venir académichs forasters á enmascarar las fatxadadas dels nostres monuments ab mamarratxos com lo de la Catedral de Barcelona.

En lo moral proteccionisme intranzigent, exigit per la dignitat; en lo material establiment de convenis de Reciprocitat ab balansa ben afunada pera comerciar ab las regions y pobles que dels nostres productes ó dels de ells nosaltres necessitem ó necessitin. Heus aquí 'l nostre proteccionisme.

Tart será tal volta, pero s' acostarán á nosaltres los homes de bona voluntat que lluytin pera 'l pervindre de Catalunya, y lo catalanisme no 'ls rebutjará, que 'l Geni de la patria 's frisa pera ajermanarnos á tots sota llurs alas de blanca ploma, de suau escalf.

F. DE LA MURTRA.

L' HOSPITAL NOU

IX

Molts son los que de nostra Casa de Beneficencia ne tenen un concepte del tot equivocat, y 's figuran, per lo que 's ven y se sent cada dia, que deu esser un *Assil ómnibus*, en lo quin hi ha de donarse socós y amparo, sigui de la naturalesa que 's vullgui y sense reparar en las conseqüencias.

D' aquí ve, que cada hu parla d' ella y de las suas cosas, segons lo concepte que se 'n ha format, resultantne de tot aixó

un abigarrament d'idees y conceptes, que 'n veritat desdiu molt del criteri de certa gent, per altra part rahonable quant de coses de la sua incumbencia 's tracta, pero que 'n tocant á Beneficencia pública desbarra per complert. Y molts dels que 's trovan en aquest cas, sols saben, per exemple, que per allà en los anys de 1854 se construí nostra Casa de Caritat, qu'aquesta está situada en lo carrer del Convent y que 'n ella s'hi acullen tots los que tenen necessitat, y... no saben res mes. Y, per no haberse pres lo trevall de reflexionar un moment que Sabadell de 1854, no es lo Sabadell de 1896, s'escandalitsan y alborotan lo dia que ensopegan ab algun obstacle que 'ls posa de manifest aixó mateix.

Sabadell ha crescut d'una manera assombrosa com tothom sab; han crescut també las suas necessitats; pero lo que no ha crescut ha sigut nostre casa de caritat, y d'aquí ve la insuficiencia de la mateixa pera contenir la nombrosa població que 's cobeja dins sos murs. Pero d'aixó no 'n té la culpa la Casa de Caritat, com volen fer entendre los que la miran de reüll, sino, y es lo cert, los que, poguent, no s'han cuidat d'estudiar ab detenció y acert las necessitats presents y esdevenidoras de nostra ciutat. La Casa de Caritat, encare que millorada d'uns quants anys en aquesta part, es la mateixa de 40 anys enrera.

Pera aquella época, era un edifici excelent y satisfeya totas las exigencias, mes pera lo temps present y del modo com han cambiat las cosas, Sabadell necessita alguna cosa mes que un Assil que ja porta prou carga ab lo que sosté.

Per aixó, hauría sigut molt convenient á nostra ciutat que, ó be las comissions de Beneficencia del Exm. Ajuntament, ó be las Juntas de la casa de Caritat, haguessin sigut compostas sempre de personas que 'n lloch de procurar fer prevaleixer la sua opinió personal en los assumptos que cuidan y han cuidat, estudiessin en tots temps las necessitats de la població, fixantse ben be en la característica de la época en que 's viu.

Si aixís s'hagués fet, á bon segur qu'avuy admiraríam dins de Sabadell altres Assils ó Institucions qu'are admirém com á gran mida previsoras en altres poblacions que no son pas mes importants que la nostra, miradas baix lo punt de vista industrial y de populositat, Y no hi hauría, per altre part, l'empenyo

en cert modo temerari, d' exigir de nostra Casa de Beneficencia lo que ja no pot donar mes de si.

Estudiadas be las cosas, s' hauria comprés que, dada la marxa que va portant l' industria moderna que utilisa no mes que los homes joves y arrecona los vells y que apenas hi ha ocupació pera los que arriban á certa edat, queda un remanent de sers inútils pera 'l trevall, que son la pesadilla de las familias pobres y de las familias obreras y als quals no 'ls hi queda altre recurs que la desesperació ó la mendicitat, sino tenen la fortuna que per desgracia escaseja, de cobejarse en una llar doméstica ahont hi alénin encare los salvadors y sacro-sants principis de nostra Religió, que en aquest cas, per una y altre part se fan més suaus las molestias que porta anexas la vellesa; mes sino es aixís y al revés, se troba un vellet en mitj de fills pobres y descreguts y faltat de tot altre auxili que 'l fassi algun poch respectable, tenim per segur que 'l pobret que 'n aquest cas se trovi, ha d' esser un dels sers mes desgraciats de la terra y mes dignes de compasió, porque cabalment es la vellesa, una de las épocas de la vida en que l' home mes necessita del carinyo, amor y auxili de sos semblants, y si aquestos l' hi faltan, en periodo tan crítich, compreném perfectament que la vida s' ha de fer insostenible; y comprenem també que per lo cervell del pobret aixís abandonat, no hi poden campejar pas altres pensaments que no siguin los d' acabar ab la vida, si no te lo cor caldejat ab lo foch del amor diví.

Donchs be, pera aquestos cassos y pera prevenir las suas conseqüencias, veyem que moltas poblacions han procurat l' instalació d' Assils aprópósit pera que los vellets desvalguts y sense auxili de ningú, y víctimas no pocas vegadas de fills ingrats, siguin atesos segons las exigencias de son estat.

Aquí, fins are, d' aixó no se n' ha cuidat ningú y no s' ha fet altre cosa qu' enviar vellets y mes vellets a nostra Casa de Caritat, sense tenir en compte, per lo nombre qu' avuy n' hi ha de si havia arribat l' hora de fer un altre pensament, tan pera millorarlos la condició, com pera veurer si, además dels departaments destinats á Hospital, importaba deixar lliure y desahogada també la Casa pera los nens y nenas assilats, pensament que 'l creyém de mes importancia y trascendencia que 'l que

portan, ó portavan entre mans, puig la cosa sembla que 's refreda, los partidaris del nou Hospital.

Tal com está avuy nostra Casa de Caritat, creyém resoltament que una de las reformas mes importants que en ella han de portarse á cap, es la separació dels vells é inválits dels demés acullits.

Los vells é inválits, lo mateix se 'ls trova entre 'ls nens y nenas assilats, qu' entre 'ls malalts, y segons nostra manera de veurer, ni ab los uns, ni ab los altres hi estan be. Entre 'ls nens perque 'ls molestan, dada la diferencia d' edat y de costums y entre 'ls malalts perque ocupan lo lloch necessari pera atendre las necessitats de la població, que á la llarga 's veuría privada de portarhi á qui volgués que se 'l assistís en nostre Hospital.

Construir ó destinar en nostre Casa de Caritat una secció pera colocarhi invalids y vells, equivaldria á preparar dos departaments al menys, un pera cada sexe respectiv, pera que l' instalació resultés higiénica y decent, además de no descuidar l' existencia de patis ó jardins pera donarlos hi'l necessari esbarjo.

Y aixó, junt ab lo que ja hi ha en nostre benéfich Assil, es completament impossible; per tant, lo que mes convé es estudiar la manera d' atendrelos millor de lo qu' are 's fa, separantlos de la Casa de Caritat y buscánlos hi siti apropósit ahont fins ab mes bonas condicions puguin transcórrer los últims anys de la sua vida.

Dadas las condicions de Sabadell y del temps en que vivím, creyém que lo millor que 's podria fer en aquest sentit, fora establir aquí lo institut de las *Hermanitas de los pobres*, com ho han fet poblacions semblants á la nostra: Mataró, Manresa, Lleyda, etc., etc., ahont están donant excelents resultats, prodigant consols als que d' altre modo haurian sigut víctimas de sa propia impotencia.

No som pas nosaltres los únichs en pensar en semblant projecte: temps fa que lo degá de la premsa local, la *Revista de Sabadell*, publicá una série d' articles demostrant, á la una, la conveniencia y la necessitat de fundar en nostra ciutat un Assil d' aqueixa naturalesa pera prodigar los auxilis convenientes á una classe de sers que la civilisació moderna, positivista y descreguda, va descuidant, pera no dir aburrint, cada dia mes.

Meditin aixó los que tan los hi sembla que convé construir un nou Hospital y veurán que mes importa, si ho consideran desapassionadament, construhir un Assil pera inválits y vells desamparats, que al fi será una cosa d' utilitat reconeguda y de la que se 'n tocarían ben prompte las conseqüencias; al mateix temps que 's lograria tenir)fora 'ls inválits), verdader Hospital ab lo qu' are posehim, millorantlo en consonancia ab los adelantos de la ciencia atenentse sempre á las condicions de Sabadell.

Continuarém volguent Deu, en l' article pròxim.

LO BATXILLER DE VALRÀ.

UN APLAUSO

Es d' gna y mereix un coral aplaudiment l' allocució que lo senyor Comandant General dels Somatents don Rupert Fuentes inserta en lo Butlletí oficial del Cos en lo número corresponent al corrent Febrer. Puig en tal allocució dona á compendrer y manifesta clarament lo senyor Fuentes, un clar criteri de lo qu' es y deu esser lo Somatent y l' amor que per dita institució sempre ha demostrat y sobre tot un esperit regional ben enmotllat ab las lleys de la naturalesa y ab las sensillés de costums de nostra Catalunya.

Lo primer punt de dita allocució consisteix en manifestar que procurará simplificar en tot lo possible aquells serveys y revistas que no sigan d' absoluta necessitat y á mes dintre lo que'l Reglament prescriu ampliar los plassos per lo compliment de sos preceptes «quitando el carácter de uniformidad que á ellos dá el Reglamento» y fixantse en lo article 25, en quin se prevé que en lo mes de Febrer los Cabos de Partit reuniran en la capitalitat d' aquest á tots los Cabos y Sub-cabos de districte del mateix, regoneix lo senyor Fuentes que las circumstancias climatológicas de las distintas comarcas, fan que no poden tenir lloch ditas reunions y revistas en una mateixa fetxa, puig que per exemple en lo pla del Llobregat poden tenirse ditas reunions ab tota comoditat en los mesos de Janer y Febrer, mentres que resulta molt incómodo y á voltas impossible per las grans acumulacions de neus en los ports, en los partits de Sort y Viella.

Si aquest detall lo tinguessin ben present ó sols lo volguessen veurer los que mangoneijan la governació del Estat espanyol no tindriam de protestar tan sovint com desgraciadament s' ha d' alzar la veu, contra la unificació dels codichs, contra l' unificació de l' administració, del gust artístich y del idioma puig compendriam com lo senyor Fuentes, que las circumstancias climatológicas axís com fan soportables y fins agradosas certas obligacions en uns punts, en altres las fan pesadas y fins impossi-

bles, compendrián que l'home es fill de Deu y se va formant sa manera de fer segons lo clima y terror en que creix y 's desenvolupa.

Seguidament manifesta lo senyor Fuentes que 's preocupa de la necessitat de tornar á la antigua sensillés y disposa que las llicencias d' us d' armas sigan ab un petit full de paper en lloch dels carnets usats fins are, certament ben incómodos per lo volúm que tenen, essent un embrás constant dins la cartera, mentres que un bossi de paper, ja que res mes se necessita, no ocupa gens de puesto.

Lo bon criteri de buscar mes la utilitat que la forma es molt d' aplaudir tota vegada que demostra que no era pas lo senyor Fuentes gran partidari dels llampaguejants porta-escopetas en mal hora fabricats y que gracias á Deu han quedat enterrats per *in eternum*.

Finalment diu lo senyor Comandant General que ha procurat atendre a las necessitats de cada Comarca, y que en lo sucesiu se continuarán atenentlas en la mateixa forma, bastant per conseguir cualsevol innovació si es justa, que 'ls Somatents se dirigixin á la Comissió sollicitanths.

Aquesta actitud del senyor Fuentes l' honra moltíssim y á ben segur que l' aplaudirán com nosaltres l' aplaudim tots los Somatents de Catalunya y tots estarán joyosos de tenir ya que no un catalá, un Jefe aragonés que també sab continuar las tradicions de germanor dels dos pobls antigüament confederats.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA DE LLEYDA

CONVOCATORIA

PERA 'L CERTÁMEN QUE CELEBRARÁ EN LA VINENTA FESTA MAJOR

L' ASSOCIACIÓ CATALANISTA DE LLEYDA amadora de las glorias de Catalunya, convida á pendre part en la poética festa que celebrará lo dia tretze de Maig d' enguany, (tercer de la Festa Major) á tots los esperts trovadors y honorables escriptors d' ahont la nostra llengua es parlada ó coneguda, regintse per lo següent

CARTELL

Lo primer premi d' *honor y cortesía*, ofrena de l' ASSOCIACIÓ CATALANISTA DE LLEYDA, consistent en la «Flor Natural», s' adjudicarà á la millor composició en vers sobre tema que 's deixa al clar enginy del autor. Qui obtinga aqueix premi, lo deurá ferne present á la dama de sa elecció, la que proclamada *Reyna de la Festa*, entregará desde son seti presidencial tots los altres premis als qui 'ls hajan merescut.

«Un objete d' art», ofrena del Excm. Ajuntament d' aquesta capital, al autor del millor romans, que descriga una festa popular de Lleyda.

«Un cuadro d' assumpto religiós», ofert per lo Rdm. é Iltrm. senyor

Bisbe de Lleyda Doctor don Joseph Meseguer, al millor treball ó memoria dedicada á la antiga Universitat de Lleyda.

«Un album dels papas,» ofrena del Excm. é Iltrm. senyor Bisbe de Vich Doctor don Joseph Morgades, al qui presente un catálech mes complert dels Senyors jurisdiccionalis de la Vila de Verdú desde 'l temps de la reconquesta.

«Un objecte d'art,» ofrena de l' Exma. Diputació provincial d'aquesta ciutat á la millor narració històrica (en prosa ó vers) del siti de Lleyda en 1647 pel Príncep de Condé y anécdota dita dels violins que á ell fá referencia.

«Una espiga d' argent,» regalo del Ilustre Colegi d' Advocats al autor de la millor *Monografia d' un jurisconsult catalá* preferint al qui haja estudiat en una de las antigas Universitats de Lleyda ó de Cervera.

«Una ploma d' argent,» ofrena del Colegi Mèdich Quírgich d'aquesta capital á la millor Biografia del preclar fill de Lleyda doctor don Lluís Roca y Florejachs considerat baix lo doble aspecte de metge y literat.

«Un estutx contenint un joch de nacar propi pera escriptori,» dádiva del Colegi de Procuradors á la millor composició en vers que descriga lo siti que sufri Lleyda per lo Duch de Orleans l' any 1707.

«Una colecció encuadernada luxosament de las poesias de Mossen Jacinto Verdaguer,» oferta per la *Societat Económica d' amichs del pays* d'aquesta capital al autor de la millor ressenya històrica del siti posat á Lleyda pel General Francés, Conde d' Harcourt l' any 1646.

«Un objecte d' art,» dádiva de la *Lliga de Catalunya* á la millor descripció d' un epissodi històrich ocorregut en la comarca de Lleyda, ó en las properas á ella, relatiu á algún fet realisat en defensa de las llibertats de la terra.

«Un tinter de bronse esmaltat,» dádiva del *Cassino Principal de Lleyda* al autor de la millor ressenya geogràfica històrica de pobles d'aquesta provincia desapareguts y causas de sa desaparició.

«Una ploma d' argent,» oferta per la *Secció Catalanista del Circol Recreatiu de Balagner* á la millor llegenda en vers que narre algún passatge històrich d'aquella ciutat.

«Una englatina d' or y argent,» ofrena de l' ASSOCIACIÓ CATALANISTA DE LLEYDA que será donada al autor de la millor poesia sobre fets històrichs ó gestas gloriosas de Catalunya, ó sobre ussatges ó customs de nostra estimada terra.

«Un objete d' art,» regalo del Iltrm. senyor Diputat á Corts per Lleyda don Miquel Agelet y Besa, al autor del millor treball en prosa sobre 'l tema «Concepte científich del Regionalisme» ¿Es incompatible ab l' unitat de la nació espanyola? Fets principals realisats per nostra regió que han contribuït al enaltiment del Estat espanyol.

«Un objecte d' art decoratiu,» dádiva del Iltrm. senyor Diputat á Corts per Solsona don Joan Maluquer y Viladot á la millor biografia d'

un dels Bisbes que 'n passadas èpocas, més enaltiren la Diócesis de Solsona.

«Un objecte d'art», ofrena del senyor President d'aquesta ASSOCIACIÓ don Frederich Renyé y Viladot, al autor que, be en prosa, be en vers, descriguí ab mes alt esprit catalá y ab major nombre de datos, lo siti y entrada fraternal dels Somatents á lleyda en 1705, durant la guèrra de successió y la edició de luxe en dos tomos del poema d'en Damas Calvet, *Mallorca Cristiana*, regalo del mateix senyor pera 'l guanyador del accessit.

«Un objecte d'art, ofert per un regionalista, al autor de la millor y mes complerta colecció de pensaments ó trossos de discursos que en defensa del Regionalisme, hajan estat exposats per diverses notabilitats en ciències, política ó literatura.

Forman lo Jurat calificador, Don Joan Permanyer y Ayats, *President*. —*Il·ltre. Doctor* don Joseph Antón Brugulat. —Don Frederich Renyé y Viladot. —Don Carles Nadal y Ballester. —Don Lluís Prim y Salesa. —Don Enrich Arderiu. —Don Joan Rovira y Agelet, *Secretari*.

Podrán concedirse los accessits y mencions honoríficas á las composicions que 'l Jurat cregue acreedoras á aquesta distinció.

Totas las composicions deurán ésser inéditas y estar escritas en catalá.

Tots los treballs deurán ésser anònims y remesos al domicili del senyor Secretari del Jurat don Joan Rovira y Agelet, (Plassa de la Constitució, 23 1.er) avants del dia primer de Maig vinent, contenint cada hù un plech clòs ab lo nom del autor, y en lo sobré escrit, lo títol y lema de sa composició.

Los plechs que contingan lo nom dels autors no premiats, se cremarán al mateix acte de la Festa.

L' ASSOCIACIÓ CATALANISTA se reserva per un any la propietat de las obras premiadas.

En lo càs probable de rebre altres premis, l' ASSOCIACIÓ publicarà un cartell extraordinari supletori del present.

Lleyda 10 de Febrer de 1806. —*Lo President*, Frederich Renyé y Viladot. —*Lo Secretari*, Joan Rovira y Agelet.

NOVAS

—Ab lo títol de *Aventuras y desventuras de un soldado viejo natural de Borja* ve publicant la notable revista *La España Moderna*, fa quatre ó cinch números. unas curiosissimas memorias d' un vell general aragonés que ha sigut actor ó testimoni presencial de la major part de revoltas militars que han assotat á Espanya en l' últim mitj sigle. Ab encantadora senzillesa y ab la franquesa propia de la gent del seu país, nos fa una amena y desordenada exposició de tots los seus recorts, pegant á qui ha

de pegar y dihent las cosas pel seu nom. En molts punts recorda als nostres antichs cronistas.

Diu unas veritats que enamoran. Com á mostra vegin los nostres lectors aquestas duas en molt pocas ratllas. Parla de la guerra dels *matiners* en 1847, després d' una petita acció que tingué ab aquestos lo batalló en que ell anava d' oficial:

«... El que mandaba la columna tocó alto; y no avancé más. Tenia instrucciones del jefe que se habia quedado en Valls, de no empeñar acción. Era tan cínico, que repetía:—La facción es una cabra, si la mata-mos nos quedamos sin leche.—Mamó en grande. Era com el perro del hortelano. Después de tan singular batalla, me dijo el que la dirigió sin verla, redactase yo el parte.—Ponga V. al enemigo 20 muertos.—Han sido dos, repliqué.—V. es muy joven, en esto yo se mas que V. y ha de firmar el oficio.—El que nos mandaba no podia aprovecharse de la mentira y no la trasladó al general. Nos lucimos.»

No, 'ls hi fa l' efecte de que tot aquest párrafo podria esser redactat en lo pabelló d' algun dels nostres *destacamentos* que lluytan á Cuba per la integridad de la patria?

Vaja, ni *La Publicidad*, la gran amiga d' en Weyler, es capás de negar que en aquesta relació del general aragonés hi trobariam la rahó d' aquells engrescadors partes oficials: «Causamos 20 bajas al enemigo: nosotros solo tuvimos un contuso... 100 soldados han puesto en fuga á 4.000 insurrectos... Las partidas insurrectas huyen... en dirección de la Habana... Maceo ha muerto en la acción... No se confirma la muerte de Maceo, pero en cambio está herido aunque no de gravedad... etc., etc.

—La Junta directiva de la *Lliga Regional* de Manresa ha quedat constituida en la següent forma; *President*, don Pere Carol; *Vice-president*, D. Jaume Figueras; *Tesorero*, D. Benet Coma; *Secretari*, D. Ignasi Aranyó. —*Vice-secretari*, D. Emili Puigcercós. —*Vocal*, D. Joseph L'uvíá.

—De nostre company *Lo Setmanari Catalá*, de Manresa:

S' está acabant d' estampar una nova é interessant obra del distingit filòlech Rvnt. P. Jaume Nonell, titulada «Análisis fonológico ortográfico de la lengua catalana antigua y moderna».

—De nostre company «L' Olotí;

«Ab gust hém vist que nòstre Ajuntament, en la penúltima sessió, acordá concedir el patrocini y cooperació solicitada per la Comissió executiva de la urna que, pera guardar els restos del Comte Tallaferro en la Basílica de Santa María de Ripoll, fa construhir el «Centre Catalanista.»

«Actualment podém dir que está molt adelantada y que nostres artistas treballant ja modelan 'ls baixos relleus y escuts que han d' adornar-la, quins, segóns sémbla serán de brónze, lo que farà molt bón efecte, per que 'l color negrénch del metall damunt el jaspiat de alabastre s' hi des-

tacarà de una manera que farà lluhir més tot el conjunt y 'ls detalls de la escultura y talla.»

—Solemnes y animadas resultaren las festas que los socis del «Centre Catòlich» de Ripollet celebraren lo passat diumenge, ab motiu de la inauguració de las obras que s' acaban de fer en lo local de dita important Associació.

Pel mati hi hagué á las vuit una molt concorreguda missa de comunió ahont tinguerem la satisfacció de sentir al nou vicari de dita vila don Joan Ycart que fou qui estigué encarregat del sermó.

Després del ofici que cantat per lo coro del «Centre» resultá molt solemne y ahont hi feu lo sermó lo Rvnt. Sr. Rtr. D. Joseph Massaveu, passaren totas las societats y demés personas invitadas al local del «Centre Catòlich» ahont després de la benedicció de totas las dependencias lo coro cantá dirigit per son mestre don Pere Artigas la bonica pessa *La Primavera*.

Per la tarde hi hagué en lo saló-teatre de la societat una magnífica vetllada literaria y musical.

L' estrado estaba convenientmen adornat y lo restant del saló y demés dependencias del «Centre» estaban invadidas per una concurrencia numerosísima.

Ocuparen la presidència lo Rvnt. Sr. Rector y Vicari y los magnífichs senyors Alcalde y Jutje Municipal D. Ramon Ferrer. A abdós costats tenian dits senyors al president y secretari de la Societat.

Oberta la sessió lo senyor President llegí un bonich y ben pensat discurs ahont se hi feya recalcar la importancia de las Asociacions catòlicas.

Lo senyor D. Angel Lletjós professor de primera ensenyansa de Sant Marti de Provencals prenent per lema la bonica poesia de Mossen Jacinto Verdaguer dissertá contra la blasfemia fent una valenta apologia de la llengua catalana.

D. Magí Martí y Barga director de la Academia de Sant Joseph de Barcelona dissertá ab molta abundó de datos y claretat de concepte sobre 'l passat present y porvenir del «Centre Catòlich» de Ripollet.

Lo metje d' aquesta vila don Narcís Fuster disertá sobre 'l Centre que allavors son local inauguraba, estenenentse en atinadas consideracions patrióticas acabant pera fer una magnífica apologia dels mots Fé y Pátria.

Los senyors don F. Ciurana y don Pere Bulbena recitaren bonicas poesias.

De la part músical se n' encarregaren de una manera acabada los senyors Artigas, Casals, Cuixart y Molera y las senyoretas donya Montserrat Lacomá y las germanas Assunción y Dolors Martí.

Lo coro cantá també ab molt ajust y afinació *Lo toch de l' Ave Maria*.

S' acabá tan agradable com important acte ab un correcte discurs de gracias que las doná á tothom lo senyor Rector.

Per l' últim hem esperat dir, que tots los senyors que prengueren part en tan important vetllada foren sumament aplaudits y felicitats per l' apinyada concurrència que sorti de dit acte sumament satisfeta.

No cal dir que tot se feu en llengua catalana y que aixís com ho eran las invitacions y programas que com deyam en lo número anterior rebem, també ho es lo rotul que en la fatxada principal del edifici se ostenta. Revin nostres apreciats amichs y demés socis del *Centre Catòlic* de Ripollet per tal conducta la nostra mes coral enhorabona.

—Lo *Rat penat* de Valencia acaba de publicar com á segon volum de sa *Biblioteca* un tomo de poesías valencianes que porta per títol *Brots de llorer*. En ell després després de ressenyarse la festa dels Jochs Florals de Valencia celebrats l' any passat, parla de las darreras manifestacions de la literatura valenciana, y fa un detallat estudi dels cinch primers presidents del *Rat penat*, en Constantí Llombart, en Vicens Boix, en Félix Pizcueta, en Teodor Llorente y en Jacinto Labaila. Publica ademés los retrats d' aquets ilustres poetas valencians y 'l de la Reyna de la festa, la senyoreta Amparo Soler y de Castro.

Lo primer tomo d' aquesta Biblioteca fou lo *Llibre d' or dels Jochs Florals*.

—Dilluns passat compliren 22 anys que morí á Barcelona lo popular músich poeta catalá don Joseph Auselm Clavé.

Al morir deixá escrites 91 composicions.

—Segons atenta circularrebuda, don Anselm Badia y Capdevila s' ha encarregat del Actiu y Passiu de la societat *A. Privat y C.^a* que 's dedicava al negoci de llanas regeneradas. Lo senyor Badia ha conferit amplis poders pera que 'l representi á don Pere Puigmartí y Peig.

—Havem rebut l' últim número del popular setmanari catalá *L' Aureneta* en qual número comensa á publicar en son folletí l' aplaudit drama en 3 actes y en vers de don Teodor Baró *Lo general No importa*, estrenat recentment en el Teatre Romea de Barcelona.

—El día 10 del actual se incorporarán á las filas tots los minyons del Reemplas de 1895 que 's trovin ab llicència ilimitada.

—En atenta circular participa nostre particular amich don Joan Saus que á consecuencia de la dissolució de la societat *Ponsá y Saus*, de la que formava part, ha decidit continuár baix son exlucsiu nom los negocis á que la mateixa 's dedicava.

—Per una ^{ma} criminal han sigut talladas 150 oliveras de la propietat del diputat provincial senyor Malla, del terme de Llíssá de vall.

El senyor Malla ha ofert 500 pessetas al que descubreixi al autor ó autors de tant criminal atentat.

—Ha sigut nombrat auxiliar de la comissió organitzadora del cos de

somatents de Catalunya el comandant d'infanteria don Gregori Prados Medrano.

—Se trova bastant millorat de la enfermetat que ve sufrint, nostre particular amich lo distingit advocat don Tomás Viladot.

Ho celebrém.

—Se trova malalt d' algun cuidado nostre particular amich y compatrici don Joan Casanovas y Sallarés.

Fem vots per son prompte restabliment.

Copiém de «La Renaixensa».

«Lo centralisme per molt que s' empenyi en anular y desatendre 'ls drets é interessos de las comarcas naturals, aspirant á fer de moltras d' ellas un tot uniforme y contrari á la lley éterna de la varietat no sortirá pas ab la seva. Van augmentant cada dia las protestas de reivindicació de diferentas regions históricas, que cansadas d' esperar justicia dels poders centrals, se disposan á pendre una actitud menos respectuosa; ja no demanan humilment: se veuen obligadas á emplear un tó si es ó no es amenassador.

Lo constant descuyt en que s' ha tingut, com tantas altrás, á la pirinenca comarca de la Vall d' Arán, fa que aquesta reculli y escolti sens horroritzarse las veus de la sirena francesa que de tan en quan la convi-da á separarse del Estat espanyol, y li proposa la unió ab la de la vehina República, prometentli un benestar que no troba, ni pot trobar dintre de la actual organisació á que estém subjectes. Proposa, en efecte, un periódich francès de gran circulació, la idea de la retrocessió ó de la anexió á Fransa de la Vall d' Arán y ab tal motiu lo corresponsal en aquella comarca d' un important diari de Lleida anuncia la publicació d' una série de correspondencias estudiant lo projecte, que no li ha produít cap mena d' escruiximent, de tal manera que, després d' apuntar llenguerament en sa primera correspondencia las ventatjas y 'ls inconvenients que reportaría la realisació de tan atrevida idea, acaba ab las següents paraulas:

«Si la Vall d' Arán espanyola es una anomalia política, deixarem que ho diguin altrás autoritats. Lo que nosaltres afirmarem es que lo *statu quo* aranés (nos referim al económic, puig exclussivament en aquest terrenó volém colocarnos) no pot continuar molt temps. Aixó implicaria l' anoreament d' aquesta comarca be massa dessangrada y per lo mateix l' acabament natural de la paciencia aranesa. Que es just evitar un *desenllás tragic*, es lo que anirém desenrotllant».

Entreguém aquestas gravíssimas revelacions del modo de pensar dels aranesos, á la meditació dels que tenen en sas mans los destins dels pobles que forman avuy l' Estat espanyol.»

En lo teatro Euterpe tindrán lloch avuy tarde y nit duas funcions de sarsuela per la companyia infantil, posantse per la tarde las sarsuelas en un acte *Los Africanistas*, *Toros de puntas* y *La Verbena de la Paloma*.

Per la nit *Las Campanadas*, *Los Descamisados* y *El duo de la Africana*.

Se 'ns asegura que la setmana próxima arribará la companyia que dirigeix lo primer actor *Don Antoni Vico* qui donará á coneixer lo drama de Disenta, *Juan José*.

ANUNCI OFICIAL**Banch de Sabadell**

Aquesta Societat procedirà al pago del dividendo de beneficis de 6 pessetas per acció (cupó n.º 14) acordat per la Junta general celebrada lo dia 23, los dias feyners desde 'l 1.º al 15 del próxim Mars, de 9 á 12 del demati, en la inteligencia de que transcorregut dit plaso no s'efectuará lo pago sino los dimars no festius de cada setmana, de 10 á 12. En las oficinas de aquesta Societat se entregarán á los senyors accionistas las corresponents facturas desde demá durant las horas ordinarias de despatg.

Los senyors accionistas que tingan dipositadas sas accions en la Caixa de aquest Banch, podrán passar á recullir sos respectius cupons dintre d' aquest temps, y 'ls que no ho faigin sols podrán recullirlos los dimars indicats.

Sabadell 24 de Febrer de 1896.—*L' Administrador*, EUDALT VIVER.

La Catalana. - Societat de segurs contra incendis

CARBONS ESPANYOLS.—SOCIETAT «MIERES» (ASTURIAS)

Lecanda, Maciá y Comp.ª

CONSTRUCCIONS DE FERRO INOXIDABLE EN EL CEMENT

===== Sistema **MONIER** privilegiat =====

Unich representant, **JOSEPH CAPMANY.**-Corominas, 57.-Sabadell

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradíssim. Concert totas las nits per un **QUINTETO**.

Se compran sellos

usats de correus, coleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Dirigirse á Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132.-2.º-3.ª. Informes en la Administració d' aquest periodich.

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36. —SABADELL.